

I. DISPOSICIONS GENERALS

CAP DE L'ESTAT

2709 *Llei orgànica 1/2014, de 13 de març, de modificació de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, relativa a la justícia universal.*

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei.

Sapigueu: Que les Corts Generals han aprovat la Llei orgànica següent i jo la sanciono.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

Amb la modificació de l'article 23 de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial executada per la Llei orgànica 1/2009, de 3 de novembre, es va produir un canvi en la regulació i el plantejament de l'anomenada justícia universal. En el plantejament de la reforma esmentada batejava la idea de perfilar la competència de la jurisdicció espanyola, ampliant d'una banda els delictes que s'han comès fora del territori nacional i, independentment de la nacionalitat del seu autor, són susceptibles de ser investigats per la jurisdicció espanyola, i d'altra banda, definint les condicions que s'havien de donar perquè la justícia espanyola fos competent, adaptant la justícia universal al principi de subsidiarietat i a la jurisprudència constitucional i del Tribunal Suprem.

Han passat quatre anys des que aquesta reforma va entrar en vigor i la realitat ha demostrat que avui dia la jurisdicció universal no es pot concebre sinó des dels límits i les exigències pròpies del dret internacional. L'extensió de la jurisdicció nacional fora de les pròpies fronteres, si s'endinsa en l'àmbit de la sobirania d'un altre Estat, ha de quedar circumscrita als àmbits que, previstos pel dret internacional, hagin de ser assumits per Espanya en compliment dels compromisos internacionals adquirits: l'extensió de la jurisdicció espanyola més enllà dels límits territorials espanyols ha de ser legitimada i justificada per l'existència d'un tractat internacional que ho prevegi o autoritzi, el consens de la comunitat internacional. Al mateix temps, la regulació de la matèria s'ha d'ajustar als compromisos derivats de la ratificació per Espanya el 19 d'octubre de 2000 de l'Estatut de la Cort Penal Internacional, com a instrument essencial en la lluita per un ordre internacional més just basat en la protecció dels drets humans.

En aquesta mateixa línia de donar compliment a les obligacions imposades pels tractats internacionals que Espanya ha ratificat, es fa necessari ampliar la llista de delictes que, comesos fora del territori nacional, són susceptibles de ser perseguits per la jurisdicció espanyola. Aquest és el cas, per exemple, dels delictes que regulen el Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra la dona i la violència domèstica, la Convenció contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants, els delictes de corrupció d'agent públic estranger que preveu el Conveni de l'OCDE, delictes les previsions dels quals es van incorporar al Codi penal, si bé quedava pendent la definició dels aspectes de jurisdicció que ara s'incorporen en la present Llei.

Aquest és el sentit que inspira la reforma que ara es porta a terme, delimitar amb claredat, amb plena aplicació del principi de legalitat i reforçant la seguretat jurídica, els supòsits en què la jurisdicció espanyola pot investigar i conèixer delictes comesos fora del territori en què Espanya exerceix la seva sobirania.

Amb aquesta finalitat, es precisen els límits positius i negatius de la possible extensió de la jurisdicció espanyola: és necessari que el legislador determini, d'una manera ajustada d'acord amb els tractats internacionals, quins delictes comesos a l'estranger poden ser perseguits per la justícia espanyola i en quins casos i quines condicions. La

persecució de delictes comesos fora d'Espanya té a més un caràcter excepcional que justifica que l'obertura dels procediments s'hagi de condicionar a la presentació de querella pel Ministeri Fiscal o la persona perjudicada pel delictes.

També es delimita amb caràcter negatiu la competència dels tribunals espanyols, i es defineix amb claredat el principi de subsidiarietat. En aquest sentit, s'exclou la competència dels tribunals espanyols quan ja s'hagi iniciat un procediment en un tribunal internacional o per la jurisdicció del país en què s'hagin comès o de nacionalitat de la persona a la qual se n'imputi la comissió, en aquests dos últims casos sempre que la persona a la qual s'imputin els fets no sigui a Espanya o, si és a Espanya, hagi de ser extradit a un altre país o transferit a un tribunal internacional, en els termes i les condicions que s'estableixen.

En tot cas, els jutges i els tribunals espanyols es reserven la possibilitat de continuar exercint la seva jurisdicció si l'Estat que l'exerceix no està disposat a portar a terme la investigació o realment no pot fer-ho. La valoració d'aquestes circumstàncies, que per la seva rellevància correspon a la sala 2a del Tribunal Suprem, s'ha de portar a terme de conformitat amb els criteris que recull l'Estatut de la Cort Penal Internacional.

La regulació introdueix límits a la jurisdicció espanyola que s'han d'aplicar a les causes actualment en tràmit, atès que els tribunals espanyols no poden continuar procediments sobre els quals ja no tinguin jurisdicció.

Article únic. *Modificació de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial.*

La Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, es modifica en els termes següents:

U. Es modifiquen els apartats 2, 4 i 5 de l'article 23 de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i s'introdueix un nou apartat 6 a l'article 23 de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i tots aquests queden redactats de la manera següent:

«2. També ha de conèixer la jurisdicció espanyola dels delictes que s'hagin comès fora del territori nacional, sempre que els criminalment responsables siguin espanyols o estrangers que hagin adquirit la nacionalitat espanyola amb posterioritat a la comissió del fet i es donin els requisits següents:

a) Que el fet sigui punible en el lloc d'execució, llevat que, en virtut d'un tractat internacional o d'un acte normatiu d'una organització internacional de la qual Espanya sigui part, no sigui necessari el requisit esmentat, sense perjudici del que disposen els apartats següents.

b) Que el perjudicat o el Ministeri Fiscal interposin una querella davant els tribunals espanyols.

c) Que el delinqüent no hagi estat absolt, indultat o penat a l'estranger, o, en aquest últim cas, no hagi complert la condemna. Si només l'ha complert en part, se li ha de tenir en compte per rebaixar-li proporcionalment la que li correspongui.»

«4. Igualment, és competent la jurisdicció espanyola per conèixer dels fets comesos per espanyols o estrangers fora del territori nacional susceptibles de tipificar-se, segons la llei espanyola, com algun dels delictes següents quan es compleixin les condicions expressades:

a) Genocidi, lesa humanitat o contra les persones i béns protegits en cas de conflicte armat, sempre que el procediment es dirigeixi contra un espanyol o contra un ciutadà estranger que resideixi habitualment a Espanya, o contra un estranger que sigui a Espanya i l'extradició del qual hagi estat denegada per les autoritats espanyoles.

b) Delictes de tortura i contra la integritat moral dels articles 174 a 177 del Codi penal, quan:

1r el procediment es dirigeixi contra un espanyol; o,

2n la víctima tingui nacionalitat espanyola en el moment de la comissió dels fets i la persona a la qual s'imputi la comissió del delicte sigui al territori espanyol.

c) Delictes de desaparició forçada inclosos en la Convenció internacional per a la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades, feta a Nova York el 20 de desembre de 2006, quan:

1r el procediment es dirigeixi contra un espanyol; o,

2n la víctima tingui nacionalitat espanyola en el moment de comissió dels fets i la persona a la qual s'imputi la comissió del delicte sigui al territori espanyol.

d) Delictes de pirateria, terrorisme, tràfic il·legal de drogues tòxiques, estupefaents o substàncies psicotròpiques, tràfic d'éssers humans, contra els drets dels ciutadans estrangers i delictes contra la seguretat de la navegació marítima que es cometin en els espais marins, en els supòsits que preveuen els tractats ratificats per Espanya o els actes normatius d'una organització internacional de la qual Espanya sigui part.

e) Terrorisme, sempre que es doni algun dels supòsits següents:

1r el procediment es dirigeixi contra un espanyol;

2n el procediment es dirigeixi contra un estranger que resideixi habitualment a Espanya;

3r el delicte s'hagi comès a compte d'una persona jurídica amb domicili a Espanya;

4t la víctima tingui nacionalitat espanyola en el moment de la comissió dels fets;

5è el delicte s'hagi comès per influir o condicionar d'una manera il·lícita l'actuació de qualsevol autoritat espanyola;

6è el delicte s'hagi comès contra una institució o organisme de la Unió Europea que tingui la seva seu a Espanya;

7è el delicte s'hagi comès contra un vaixell o una aeronau amb pavelló espanyol; o,

8è el delicte s'hagi comès contra instal·lacions oficials espanyoles, incloent-hi les seves ambaixades i consolats.

A aquests efectes, s'entén per instal·lació oficial espanyola qualsevol instal·lació permanent o temporal en la qual exerceixin les seves funcions públiques autoritats o funcionaris públics espanyols.

f) Els delictes que conté el Conveni per a la repressió de l'apoderament il·lícit d'aeronaus, fet a l'Haia el 16 de desembre de 1970, sempre que:

1r el delicte l'hagi comès un ciutadà espanyol; o,

2n el delicte s'hagi comès contra una aeronau que navegui sota pavelló espanyol.

g) Els delictes que contenen el Conveni per a la repressió d'actes il·lícits contra la seguretat de l'aviació civil, fet a Mont-real el 23 de setembre de 1971, i el seu Protocol complementari fet a Mont-real el 24 de febrer de 1988, en els supòsits autoritzats per aquest.

h) Els delictes que conté el Conveni sobre la protecció física de materials nuclears fet a Viena i Nova York el 3 de març de 1980, sempre que el delicte l'hagi comès un ciutadà espanyol.

i) Tràfic il·legal de drogues tòxiques, estupefaents o substàncies psicotròpiques, sempre que:

1r el procediment es dirigeixi contra un espanyol; o,

2n quan es tracti de la realització d'actes d'execució d'un d'aquests delictes o de constitució d'un grup o organització criminal amb vista a la seva comissió en territori espanyol.

j) Delictes de constitució, finançament o integració en un grup o una organització criminal o delictes comesos al seu si sempre que es tracti de grups o organitzacions que actuïn amb vista a la comissió a Espanya d'un delicte que es castigui amb una pena màxima igual o superior a tres anys de presó.

k) Delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual comesos sobre víctimes menors d'edat, sempre que:

1r el procediment es dirigeixi contra un espanyol;

2n el procediment es dirigeixi contra un ciutadà estranger que resideixi habitualment a Espanya;

3r el procediment es dirigeixi contra una persona jurídica, empresa, organització, grups o qualsevol altra classe d'entitats o agrupacions de persones que tinguin la seva seu o domicili social a Espanya; o,

4t el delicte s'hagi comès contra un víctima que, en el moment de la comissió dels fets, tingui nacionalitat espanyola o residència habitual a Espanya.

l) Delictes que regula el Conveni del Consell d'Europa d'11 de maig de 2011 sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica, sempre que:

1r el procediment es dirigeixi contra un espanyol;

2n el procediment es dirigeixi contra un estranger que resideixi habitualment a Espanya; o,

3r el delicte s'hagi comès contra un víctima que, en el moment de la comissió dels fets, tingui nacionalitat espanyola o residència habitual a Espanya, sempre que la persona a la qual s'imputi la comissió del fet delictiu sigui a Espanya.

m) Tràfic d'éssers humans, sempre que:

1r el procediment es dirigeixi contra un espanyol;

2n el procediment es dirigeixi contra un ciutadà estranger que resideixi habitualment a Espanya;

3r el procediment es dirigeixi contra una persona jurídica, empresa, organització, grups o qualsevol altra classe d'entitats o agrupacions de persones que tinguin la seva seu o domicili social a Espanya; o,

4t el delicte s'hagi comès contra un víctima que, en el moment de la comissió dels fets, tingui nacionalitat espanyola o residència habitual a Espanya, sempre que la persona a la qual s'imputi la comissió del fet delictiu sigui a Espanya.

n) Delictes de corrupció entre particulars o en les transaccions econòmiques internacionals, sempre que:

1r el procediment es dirigeixi contra un espanyol;

2n el procediment es dirigeixi contra un ciutadà estranger que resideixi habitualment a Espanya;

3r el delicte l'hagi comès el directiu, l'administrador, l'empleat o el col·laborador d'una empresa mercantil, o d'una societat, associació, fundació o organització que tingui la seva seu o domicili social a Espanya; o,

4t el delictes l'hagi comès una persona jurídica, empresa, organització, grups o qualsevol altra classe d'entitats o agrupacions de persones que tinguin la seva seu o domicili social a Espanya.

o) Delictes que regula el Conveni del Consell d'Europa de 28 d'octubre de 2011, sobre falsificació de productes mèdics i delictes que suposin una amenaça per a la salut pública, quan:

1r el procediment es dirigeixi contra un espanyol;

2n el procediment es dirigeixi contra un estranger que resideixi habitualment a Espanya;

3r el procediment es dirigeixi contra una persona jurídica, empresa, organització, grups o qualsevol altra classe d'entitats o agrupacions de persones que tinguin la seva seu o domicili social a Espanya;

4t la víctima tingui nacionalitat espanyola en el moment de comissió dels fets;

o,
5è el delictes s'hagi comès contra una persona que tingui residència habitual a Espanya en el moment de la comissió dels fets.

p) Qualsevol altre delictes la persecució del qual s'imposi amb caràcter obligatori per un tractat vigent per a Espanya o per altres actes normatius d'una organització internacional de la qual Espanya sigui membre, en els casos i les condicions que s'hi determinin.

Així mateix, la jurisdicció espanyola també és competent per conèixer dels delictes anteriors comesos fora del territori nacional per ciutadans estrangers que siguin a Espanya i l'extradició dels quals hagi estat denegada per les autoritats espanyoles, sempre que així ho imposi un tractat vigent per a Espanya.»

«5. Els delictes als quals es refereix l'apartat anterior no són perseguibles a Espanya en els supòsits següents:

a) Quan s'hagi iniciat un procediment per a la seva investigació i enjudiciament en un tribunal internacional constituït de conformitat amb els tractats i convenis en què Espanya sigui part.

b) Quan s'hagi iniciat un procediment per a la seva investigació i enjudiciament a l'Estat del lloc en què s'hagin comès els fets o a l'Estat de nacionalitat de la persona a la qual se n'imputi la comissió, sempre que:

1r la persona a la quals s'imputi la comissió del fet no sigui a territori espanyol;

o,
2n s'hagi iniciat un procediment per a la seva extradició al país del lloc en què s'hagin comès els fets o de la nacionalitat del qual siguin les víctimes, o per posar-lo a disposició d'un tribunal internacional perquè aquest el jutgi, llevat que l'extradició no s'autoritzi.

El que disposa aquest apartat b) no és aplicable quan l'Estat que exerceixi la seva jurisdicció no estigui disposat a portar a terme la investigació o realment no pugui fer-ho, i així ho valori la Sala 2a del Tribunal Suprem, a la qual el jutge o el tribunal ha d'eleva una exposició raonada.

A fi de determinar si hi ha disposició a actuar en un afer determinat o no, s'ha d'examinar, tenint en compte els principis d'un procés amb les garanties degudes reconeguts pel dret internacional, si es dóna una o diverses de les circumstàncies següents, segons el cas:

a) Que el judici ja hagi estat en marxa o ho estigui o que la decisió nacional s'hagi adoptat amb el propòsit de sostreure a la persona de què es tracti de la seva responsabilitat penal.

b) Que hi hagi hagut una demora injustificada en el judici que, ateses les circumstàncies, sigui incompatible amb la intenció de fer comparèixer la persona de què es tracti davant la justícia.

c) Que el procés no hagi estat o no estigui sent substanciat de manera independent o imparcial i hagi estat o estigui sent substanciat de manera en què, ateses les circumstàncies, sigui incompatible amb la intenció de fer comparèixer la persona de què es tracti davant la justícia.

A fi de determinar la incapacitat per investigar o enjudiciar en un afer determinat, s'ha d'examinar si l'Estat, a causa del col·lapse total o substancial de la seva administració nacional de justícia o del fet que no en té, no pot fer comparèixer l'acusat, no disposa de les proves i els testimonis necessaris o no està per altres raons en condicions de portar a terme el judici.»

«6. Els delictes als quals es refereixen els apartats 3 i 4 només són perseguibles a Espanya prèvia interposició de querella pel perjudicat o pel Ministeri Fiscal.»

Dos. S'introdueix un número 4t a l'apartat 1 de l'article 57 de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, amb la redacció següent:

«4t De la resta d'assumptes que li atribueixi aquesta Llei.»

Disposició transitòria única.

Les causes que en el moment d'entrada en vigor d'aquesta Llei estiguin en tramitació pels delictes als quals es fa referència en aquesta queden sobresegudes fins que no s'acrediti el compliment dels requisits que s'hi estableixen.

Disposició final única. *Entrada en vigor.*

Aquesta Llei orgànica entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,
Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei orgànica i que la facin complir.

Madrid, 13 de març de 2014.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
MARIANO RAJOY BREY